

COLABORAREA ȘCOALĂ-FAMILIE ÎN EDUCAȚIA LITERAR-ARTISTICĂ A ELEVILOR MICI

Ludmila SAMANATI

Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu” din Chișinău

În articol este abordată problema privind colaborarea școlii cu familia în vederea educației literar-artistice a elevilor mici. În baza unui sondaj efectuat de autor a fost evidențiată starea de fapt în realizarea parteneriatului instituției de învățământ cu părinții. Rezultatele sondajului au demonstrat necesitatea revederii și restructurării atitudinii adulților față de procesul de educație literar-artistică a copiilor. Ca rezultat al sondajului a fost alcătuită *Harta rețelei educației literar-artistice* care se propune ca model pentru cadrele didactice preocupate de educația și instruirea în clasele primare.

Cuvinte-cheie: educație literar-artistică, parteneriat, colaborare, sondaj, comunitate, elev, chestionar, evaluare.

THE COOPERATION FAMILY-SCHOOL IN THE LITERARY-ARTISTIC EDUCATION OF YOUNG PUPILS

The article deals with the issue of school collaboration with family for literary-artistic education of young pupils. The author has conducted a poll which highlighted the state of achievement of the partnership of the institution of education with parents. The analysis of the results of the poll has demonstrated the necessity of reviewing and restructuring the grown-ups' attitude towards the literary-artistic education of children. As a result of the poll carried out, was made a *Map of the literary and artistic education network* which is proposed as a model for educators concerned with education and training in the primary school.

Keywords: literary-artistic education, partnership, collaboration, poll, community, pupil, questionnaire, evaluation.

În procesul educativ-instructiv din școala primară o atenție deosebită trebuie să se acorde procesului de educație literar-artistică a copiilor. Obiectivul major al acestui proces este socializarea treptată a copilului și pregătirea lui pentru viață și instruire. Relația învățător-elev-părinte cere o colaborare sistematică a mai multor instituții de stat, rolul primordial revenind familiei, grădiniței de copii și școlii. Formarea competențelor prevăzute de Curriculumul școlar (clasele I-IV) depinde în mare măsură de acțiunile efectuate în comun de aceste instituții. Eforturile scontate depind și de implicarea comunității în care crește și se dezvoltă viitorul cetățean în această activitate.

De menționat însă că în ultimii ani parteneriatul este tot mai fragil: învățătorii vorbesc mai frecvent despre implicarea pasivă a părinților, iar părinții critică școala și situația din învățământul primar. O bună colaborare între familie și școală se poate realiza prin parteneriat. Motivul principal pentru crearea unui astfel de parteneriat este dorința de a ajuta elevii să aibă succes la școală și, mai târziu, în viață. Atunci când părinții, elevii și ceilalți membri ai comunității se consideră unii pe alții parteneri în educație, se creează în jurul elevilor o comunitate de suport care începe să funcționeze. Parteneriatul trebuie văzut ca o componentă esențială în organizarea școlii și a clasei de elevi. El demult nu mai este considerat doar o simplă activitate cu caracter opțional sau o problemă de natura relațiilor publice.

Colaborarea școală-familie nu trebuie să fie exclusiv o inițiativă a școlii, ci ar trebui să fie rezultatul unui acord nescris, în care ambele părți își iau angajamentul de a-și susține eforturile pentru formarea copiilor ca personalități. Cu siguranța, acordul dintre cadrul didactic și părinte trebuie încheiat încă de la intrarea copilului în instituția de învățământ, urmează a fi menținut și dezvoltat pe întreaga perioadă până la terminarea liceului. Cum putem găsi modalități de a implica părinții pe măsură ce copiii lor cresc? Ce ar putea face cadrele didactice?

În cercetarea noastră ne-am axat pe formarea personalității elevului mic prin intermediul literaturii în colaborare cu familia. În procesul cercetării am pornit de la realitatea că în familii nu se insistă în mod deosebit asupra educației literar-artistice (ELA) a copiilor, că nu există o colaborare, în această ordine de idei, între școală și familie. Acest adevăr ne-a determinat să implicăm părinții în experimentul nostru pedagogic. Considerăm că problema educației literar-artistice poate și trebuie să înceapă a fi soluționată de la o vârstă timpurie, când în rezultatul colaborării eficiente a familiei cu instituția preșcolară poate fi pusă o bază temeinică a unei educații literar-artistice efective. Printre elevii din clasa I cu care lucrăm am evidențiat două categorii:

care au frecventat grădinița și s-a lucrat în această direcție, iar a doua – venită din familie. Pentru evidențierea stării de fapt am mai efectuat o testare a copiilor. Concomitent cu probele propuse elevilor, am alcătuit și un chestionar pentru părinți, utilizat cu scopul de a:

- determina gradul de implicare a părinților în educația literar-artistică a copiilor lor;
- determina nivelul la care părinții conștientizează necesitatea educației literar-artistice a copiilor;
- releve atitudinea părinților față de educația literar-artistică în genere;
- stabili în ce măsură familia poate asigura educația literar-artistică a propriilor copii.

Chestionarul respectiv a fost constituit din două părți: prima parte conține șapte întrebări cu caracter închis, iar a doua parte conține șapte întrebări cu caracter deschis. În experiment au fost implicați 30 de părinți ai elevilor din clasa experimentală și 30 de părinți ai elevilor din clasa de control.

Analizând răspunsurile părinților la întrebările din *Partea I a Chestionarului*, am constatat că ei fie nu se implică în ELA a copiilor lor, fie se implică de la caz la caz. Or, majoritatea părinților au ales răspunsurile *nu* și *uneori*.

Rezultatele obținute în urma completării acestui *Chestionar* de către părinți sunt prezentate în tabelul ce urmează.

Tabel

Rezultatele chestionării părinților

Nr. crt.	Întrebarea	Da				Uneori				Nu			
		E.E. (părinți)		E.C. (părinți)		E.E. (părinți)		E.C. (părinți)		E.E. (părinți)		E.C. (părinți)	
		30	%	30	%	30	%	30	%	30	%	30	%
1	Aveți acasă o bibliotecă cu literatură pentru copii?	9	30,0	8	26,6	-	-	-	-	21	70,0	22	73,3
2	Cumpărați cărți copilului dvs?	3	10,0	6	20,0	12	40,0	14	46,6	15	50,0	10	33,3
3	Mergeți împreună la bibliotecă pentru a împrumuta cărți?	2	6,66	4	13,3	5	16,6	7	23,3	23	76,6	19	63,3
4	Reușiți să-i citiți copilului cărți, texte literare?	2	6,66	3	10,0	13	43,3	15	50,0	15	50,0	12	40,0
5	Discutați cu copilul despre cele citite?	3	10,0	5	16,6	7	23,3	8	26,6	20	66,6	17	56,6
6	Priviți împreună emisiunea „Povestea de seară”?	4	13,3	3	10,0	4	13,3	3	10,0	22	73,3	24	80,0
7	Mergeți împreună cu copilul la teatru?	1	3,33	3	10,0	7	23,3	5	16,6	22	73,3	22	73,3

Grafic, rezultatele sunt reflectate în figurile 1 și 2.

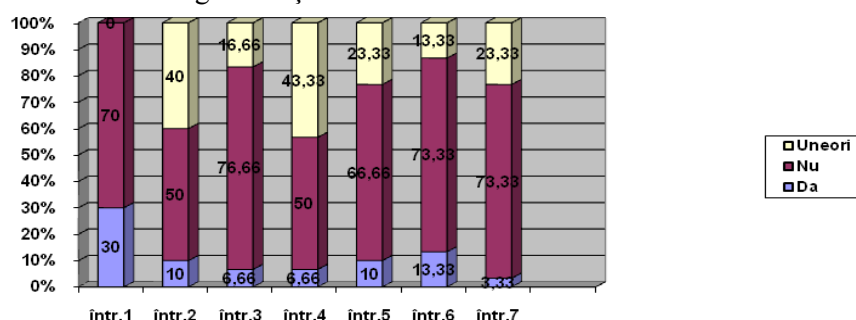

Fig.1. Gradul de implicare a părinților în ELA a copiilor (E.E.)

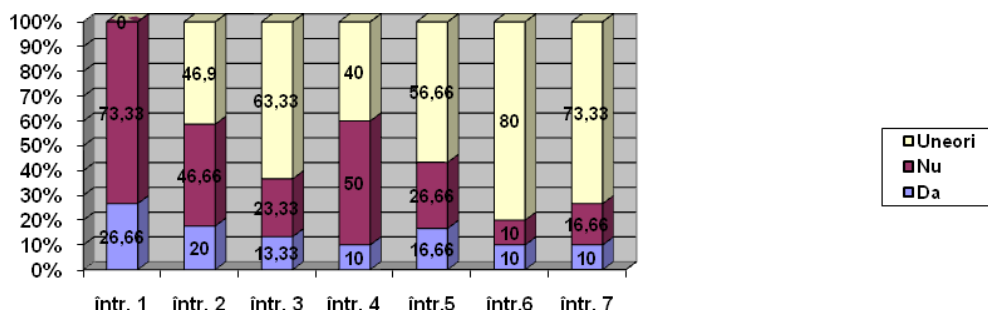

Fig.2. Gradul de implicare a părinților în ELA a copiilor (E.C.)

Pentru a ne convinge de obiectivitatea răspunsurilor la întrebările din *Partea I* a *Chestionarului*, am propus *Partea a II-a* a lui cu întrebări deschise. Răspunsurile le-am analizat conform numărului de ordine al întrebărilor din chestionar. Așadar:

1. La prima întrebare *Ce i-ați citit ultima dată copilului dvs?* au dat răspuns majoritatea părinților: 23 – E.E. și 18 – E.C. Faptul că într-o bună parte din răspunsuri (13 – E.E. și 6 – E.C.) sunt indicate povești arhicunoscute ca *Scufița Roșie*, *Punguța cu doi bani*, *Capra cu trei iezi*, *Făt-Frumos*, *Povești* ne-a determinat să deducem că ei nu au fost sinceri în cazul răspunsurilor la întrebările din *Partea I* a *Chestionarului*. Mai mult decât atât, unui anumit număr de părinți (7 – E.E. și 12 – E.C.) le-a fost greu să răspundă la întrebarea respectivă.

2. *Cum alegeți literatura pe care i-o citiți?* Majoritatea părinților (16 – E.E. și 17 – E.C.) au susținut că aleg și citesc cărțile pe care și le doresc copiii. O parte din părinți (8 – E.E. și 9 – E.C.) le citesc cărțile pe care le au acasă, iar o altă parte (4 – E.E. și 2 – E.C.) – cărțile pe care ei singuri le aleg. Câțiva dintre cei chestionați (2 – E.E. și 2 – E.C.) au indicat că le citesc copiilor din cărțile ce le cad întâmplător sub mână.

3. *Ce îi place copilului dvs. să asculte din operele literare?* Conform opiniei părinților, copiilor le place să asculte povești (26 – E.E. și 20 – E.C.), poezii (3 – E.E. și 6 – E.C.), povestiri (0 – E.E. și 4 – E.C.), alte specii literare (1 – E.E. și 0 – E.C.).

4. *Cum repovestește opera literară audiată /citită?* După spusele părinților, cea mai mare parte a elevilor (21 – E.E. și 22 – E.C.) relatează povestea desprinsă din textul audiat cu cuvintele proprii, alții (5 – E.E. și 3 – E.C.) – cu cuvinte și construcții sintactice din text, creativ (3 – E.E. și 3 – E.C.), cu multe inexactități (1 – E.E. și 2 – E.C.).

5. *Ce carte ați cumpărat în ultimul timp pentru copil?* Doar 5 (E.E.) și 3 (E.C.) din toți cei chestionați au putut indica titlurile de cărți pe care le-au procurat pentru copiii lor. Deși majoritatea părinților (14 – E.E. și 19 – E.C.) au afirmat că au cumpărat cărți pentru copiii lor, totuși ei n-au fost în stare să indice titlurile acestora. Un număr nu prea mare din părinți (3 – E.E. și 6 – E.C.) au afirmat că n-au procurat nicio carte. Nu au dat răspuns (8 – E.E. și 2 – E.C.).

6. *Care e durata unei citiri împreună cu copilul dvs.?* Citesc împreună cu copilul până la o jumătate de oră (22 – E.E. și 23 – E.C.), până la o oră (5 – E.E. și 3 – E.C.), mai mult de o oră (3 – E.E. și 4 – E.C.).

7. *Ce spectacol ați vizionat în ultimul timp cu copilul dvs.?* Numai un părinte (3,33%) din E.E. și 2 părinți (6,66%) din E.C. au fost cu copiii la teatru, ei putând să numească denumirea spectacolului. Deși majoritatea părinților (23 – E.E. și 23 – E.C.) au afirmat că au fost cu copiii lor la teatru, totuși ei n-au fost în stare să indice ce anume au privit; 6 părinți din E.E. și 5 din E.C. au afirmat că n-au mers niciodată cu copiii la teatru.

Analiza contrastivă a răspunsurilor la întrebările din ambele părți ale *Chestionarului* ne-a permis să concluzionăm că părinții acordă prea puțină atenție copiilor în ceea ce privește educația lor literar-artistică. Cu toate acestea, am remarcat o tendință pozitivă a părinților de a se implica în diferite activități ale copiilor (frecvențarea bibliotecii, vizionarea spectacolelor, vizitarea saloanelor de carte, muzeelor), de a stabili anumite relații cu școala și, în primul rând, cu învățătoarea. Datele obținute demonstrează și faptul că părinții sunt puțin instruiți în domeniul educației literar-artistice, că e nevoie de un parteneriat între școală și familie, care, la rândul său, ar potența educația literar-artistică a elevilor.

Plecând de la faptul că la etapa actuală comunitatea se implică tot mai mult în procesul de educație, specialiștii în domeniul pedagogiei au preluat sintagma *comunitate educativă* din *sociologia educației familiale*,

care poate fi definită ca un ansamblu de instituții și relații sociale din mediul apropiat familiei și copilului ce participă la educația acestuia [3], colaborând la formarea *rețelelor de cunoaștere și formare*. În legătură cu faptul că aceste rețele participă la formarea și educarea personalității copilului, în psihopedagogie [2] ele sunt definite ca *rețele educative de cunoaștere și formare*.

Dat fiind faptul că educația literar-artistică este parte firească a educației, am alcătuit *Harta rețelei educației literar-artistice* (Fig.3). Această *Hartă* am propus-o părinților pentru analiză în cadrul lectoratelor, insistând ca pe parcursul anului de învățământ ei să conlucreze sistematic cu instituțiile care le pot acorda ajutorul respectiv. Ne-au interesat în special rezultatele obținute de ei. În mod deosebit am pus accentul pe activitățile realizate de familiile vulnerabile.

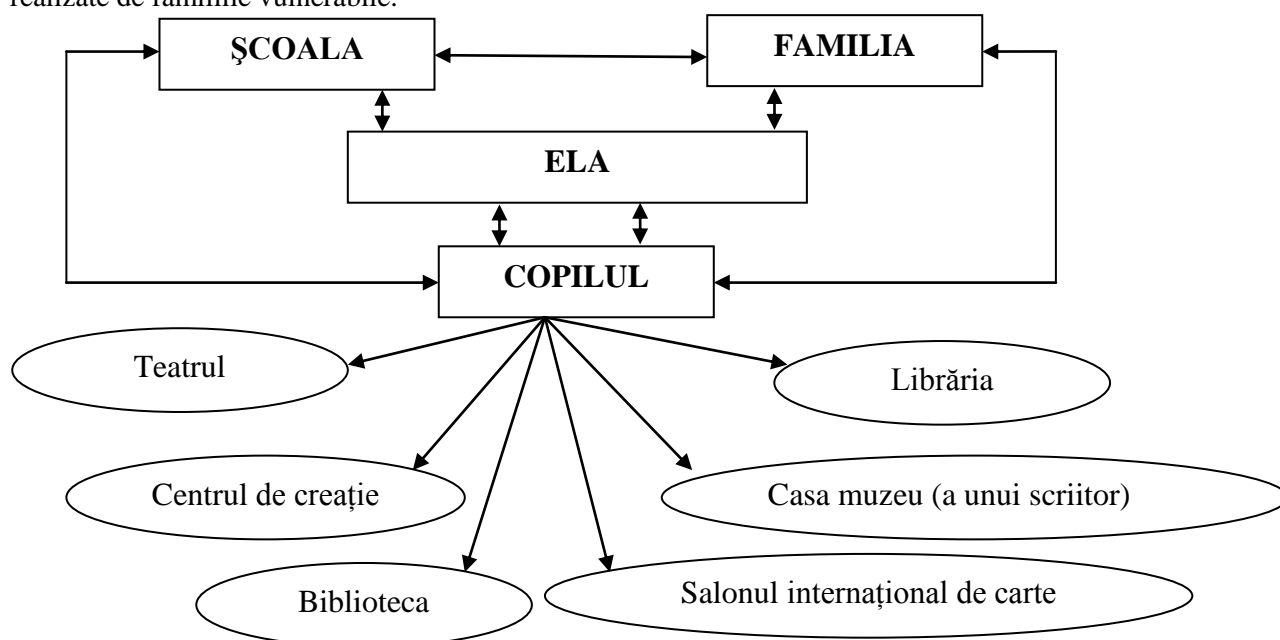

Fig.3. Harta rețelei educației literar-artistice.

Schema în cauză a fost aplicată ca un punct de reper în realizarea ELA a elevilor mici și a familiei în parteneriat cu agenții implicați.

Colaborarea cu familia a reprezentat o condiție importantă pentru a uni eforturile în ELA a copiilor. Potențialul educogen al familiei a fost condiționat de nivelul material și cel cultural, de atmosfera relațională și afectivă în cadrul familiei, de responsabilitatea părinților față de ELA a copiilor.

De aceea, această colaborare a implicat și activități de educare a părinților organizate de noi. În procesul experimentului am recurs la următoarele forme de realizare a parteneriatului dintre școală și familie: *conversațiile* cu părinții pe diferite teme; *consultații individuale* cu privire la cărțile care trebuie citite copiilor și cum trebuie ele citite, la modul de discuție pe marginea acestora; *ungherașul pentru părinți* (sfaturi, articole cu conținut metodic, lista cărților pentru lectură în familie, titlul operei lecturate la moment, câteva întrebări pe marginea textului acesteia etc.), *vizitele în familie* cu scopul de a obține anumite date, informații despre biblioteca elevului, despre condițiile de lucru, despre modul de aranjare a cărților etc. O formă de lucru în parteneriatul școală-familie, destul de eficientă, a constituit-o implicarea părinților în procesul de *colaborare cu biblioteca școlară*.

Familiarizarea părinților cu rolul cărții în viața omului, în genere, și în formarea personalității copilului, în particular, înțelegerea de către ei a necesității de a avea și de a completa biblioteca personală cu literatură potrivit vârstei copilului, clasei, implicarea lor în pregătirea unor serate festive, matinee, concursuri, concerte, vizionarea, în comun cu copilul, a unor emisiuni televizate, a unor spectacole, asistările la lecții, la lansări de carte, expoziții de reviste și cărți pentru copii ori la întâlnirile cu scriitorii pentru copii, lectura unor cărți și discuțiile asupra lor, abonarea la reviste și ziare îndrăgite de copii, procurarea și dăruirea cărților cu orice ocazie, alături de celelalte daruri etc. – toate aceste activități au contribuit la pedagogizarea părinților și, în rezultat, la educația literar-artistică a elevilor.

Bibliografie:

1. CEMORTAN, S. *Teoria și metodologia educației verbal-artistice a copiilor*. Chișinău, 2001. 202 p. ISBN 973-9229-23-9
2. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: CEP USM, 2008. 624 p. ISBN 978-9975-70-717-6
3. PÎSLARU, V. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. Chișinău: Museum, 2001. 312 p. ISBN 9975-906-41-9
4. ȘCHIOPU, C. *Metodica predării literaturii române*. Chișinău: Combinatul poligrafic, 2009. 332 p. ISBN 978-9975-901-91-8
5. TELLERI, F. *Pedagogia familiei*. București: EDPRA, 2003. 98 p.

Prezentat la 13.06.2013